

Kun få pensionister modtager nedsat folkepension

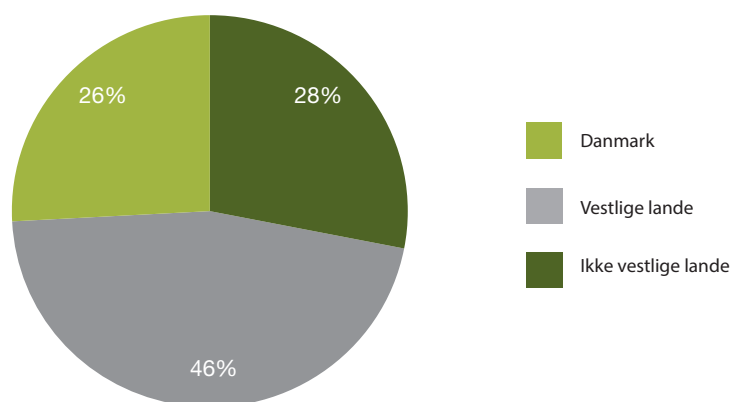
Hovedreglen er enkel: Mindst 40 år skal man have boet i Danmark forud for folkepensionsalderen, hvis man skal være berettiget til folkepensionens fulde grundbeløb. Kan man ikke præstere det, får man i stedet en såkaldt brøkpension, som er sat ned relativt til, hvor mange år man har været her. Som hovedregel giver ti års bopæl for eksempel ret til en fjerdedel, tyve år til halvdelen af det fulde grundbeløb og så fremdeles.

22.000 ud af landets godt 880.000 folkepensionister i 2012 – svarende til tre procent – modtog brøkpension, viser en ny analyse fra ATP, der er gennemført på baggrund af oplysninger fra Danmarks Statistik.

Umiddelbart skulle man måske tro, at flertallet af disse brøkpensionister skal findes blandt indvandrere fra ikke-vestlige lande, der ikke har opholdt sig fulde 40 år i Danmark i perioden mellem deres 15. og 65. år. Men de udgør faktisk et mindretal blandt brøkpensionisterne.

28 pct. af brøkpensionisterne kommer fra ikke-vestlige lande, mens den største gruppe – 46 pct. – er pensionister kommet hertil fra andre vestlige lande. De resterende 26 pct. har dansk oprindelse. De får reduceret deres pension, fordi de har levet en del af deres vok-

Figur 1: Antal pensionister der modtager brøkpension fordelt på oprindelsesland

Note: Opgørelsen vedrører herboende pensionister i 2012.
Kilde: Danmarks Statistik, 2012, og egne beregninger.

senliv uden for landets grænser.

Antallet af brøkpensionister vil formentlig stige de kommende mange år. Det viser fremskrivninger fra den uafhængige økonomiske institution DREAM. Det sker bl.a. som følge øget mobilitet over landegrænserne, herunder især øget internationalisering af arbejdsmarkedene. Samtidigt peger fremskrivningerne på, at andelen af brøkpensionister, som ikke har en dansk baggrund, vil fylde mere, det gælder især ikke-vestlige pensioni-

ster. Det skyldes bl.a., at mange i den gruppe, som aktuelt har bopæl i Danmark, og som er i øjeblikket er i den arbejdsdygtige alder, vil gå på pension uden at opfylde betingelserne for fuld folkepension.

Reduceret pension – men samme indkomst for mange

Til trods for at brøkpensionister kun får en andel af det, andre modtager, så er størstedelen af dem tilsyneladende ikke specielt fattige. Deres indtægt er nemlig ►

stort set den samme som andres.

Forklaringen er, at de ofte har andre indtægtskilder end den offentlige danske pension. Det kan være pensioner fra andre lande, private pensionsopsparinger, overskud fra egen virksomhed eller en arbejdsmarkedspension. Har en dansker fx boet en længere periode i Sverige, vil vedkommende få sin danske brøkpension suppleret op med en tilsvarende fra Sverige.

Dertil kommer, at mange af brøkpensionisterne har levet i Danmark relativt længe og dermed også med stor sandsynlighed har indbetalt til en arbejdsmarkedspension eller en individuel pensionsordning.

Den gennemsnitlige brøkpensionist har været 30 år i Danmark. Det betyder, at de i gennemsnit får 75 pct. altså 48.000 kr. af folkepensionens grundbeløb i stedet for de knap 69.000 kr. i 2012, som

andre pensionister får. Hertil kommer en tilsvarende andel af det indtægtsregulerede pensionstillæg mv.

At brøkpensionisterne stort set har samme indtægt som andre pensionister er dog en gennemsnitsbetragtning. "Brøkpensionister er en meget sammensat gruppe. Den rummer alt fra de danske, som vender hjem med opsparinger efter gode jobs i udlandet, til ikke-etniske danskere, der kun har optjent en lille dansk brøkpension og som måske ikke har meget med hjemmefra" siger analytiker i ATP, Kristian Grøsvik.

Der er stor forskel på indtægtsniveauet afhængigt af, hvor disse pensionister kommer fra. Det fremgår af figur 2, som viser indtægterne for brøkpensionisterne opdelt på herkomst. Figuren viser, at pensionister fra vestlige lande har indtægter på i gennemsnit 176.000 kr., mens tallet for pensionister fra ikke-vestlige lande er 129.000 kr.

Oprindelseslande

Danmark:

Danmark, Grønland og Færøerne

Vestlige lande:

Norden, EU, Europa i øvrige (undtagen Tyrkiet, Cypern, Aserbajdzhan, Usbekistan, Kazakstan, Tjrkmenistan, Kirgistan, Georgien, Tadsjikistan, Armenien), Nordamerika, Japan, New Zealand og Australien.

Ikke-vestlige lande:

Øvrige lande

Definition fra Danmarks Statistik

Kristian Grøsvik peger på, at der overordnet er to forklaringer på, hvorfor så få ikke-vestlige pensionister har supplerende indtægter i forhold til de vestlige pensionister:

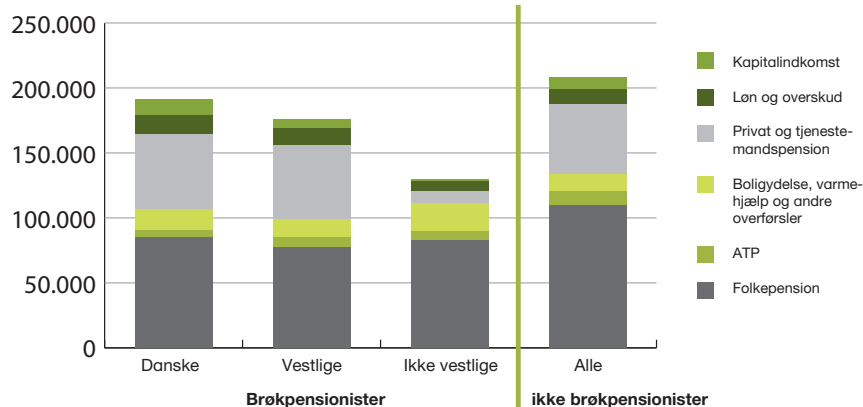
"Stort set alle vestlige lande har et mere eller mindre udbygget pensionssystem. Det betyder, at personer fra disse lande ofte har en pensionsordning med i bagagen, når de kommer til Danmark. Det samme gør sig ikke i lige så høj grad gældende for personer fra ikke-vestlige lande, hvor pensionssystemerne ikke er lige så veludbyggede, eller hvor der slet ikke findes et pensionssystem.

Den anden forklaring er, at ikke-vestlige personer typisk har sparet mindre op end personer fra vestlige lande, når de er kommet til Danmark. Det har i høj grad med uddannelsesniveau, indtægtsniveau og arbejdsmarkedstilknytning at gøre. Dertil kommer, at mange ikke-vestlige personer er selvstændige og det er en gruppe, som vi ved typisk ikke sparer specielt meget op – danskere så vel som andre", siger Kristian Grøsvik.

Gruppe med meget små indtægter

En stor del af brøkpensionisterne har indtægtsforhold, der minder meget om pensionister, som har været i Danmark i

Figur 2: Brøkpensionisternes indtægter fordelt på oprindelsesland

Note: Indkomsten er før skat. Skattefrie ydelser er bruttoficeret. Brøkpensionister har mulighed for at søge om supplerende personlige tillæg. Disse tillæg indgår ikke opgørelsen. Opgørelsen vedrører herboende pensionister i 2012.

Kilde: Danmarks Statistik, 2012, og egne beregninger.

Brøkpensionister er en sammensat gruppe. Brøkpensionisterne med dansk oprindelse har en gennemsnitlig indtægt før skat på 191.000 kr. For brøkpensionister med vestlig og ikke-vestlig oprindelse var indtægt på hhv. 176.000 kr. og 130.000 kr. Tilsvarende har en pensionist, som har optjent fuld ret til dansk pension en gennemsnitsindtægt på 208.000 kr. Gennemsnitstillene dækker over, at der er en lille gruppe af brøkpensionister, som kun har meget små indtægter.

mere end 40 år og derfor har optjent ret til den fulde folkepension. Men analysen viser, at der blandt brøkpensionisterne er en lille gruppe, som kun har meget små indtægter.

Økonomi og Indenrigsministeriet vurderede i rapporten "Familiernes økonomi – fordeling, fattigdom og incitament" fra 2014, at der således var ca. 2.000 brøkpensionister i 2012, som kunne betegnes

som "økonomisk fattige" – dvs. ifølge ministeriet var deres disponible indkomst mindre end 50 pct. af medianindkomsten og ikke havde nogen nævneværdig formue.

De fattigste brøkpensionister, som alene har deres brøkpension, kan dog få hjælp andetsteds fra. Det handler for eksempel om helbredstillæg, varme-hjælp og boligydelse, som ikke ned-

sættes efter brøkprincippet. Dertil kommer, at brøkpensionisterne kan søge om en række særlige personlige tillæg – herunder supplement til den løbende forsørgelse eller hjælp til enkeltudgifter. De personlige tillæg kan ydes, hvis pensionisternes økonomiske vilkår er særligt vanskelige. Man skal søge om de personlige tillæg hos kommunen, og de tildeles kun efter en konkret individuel vurdering.

Hovedregel og undtagelser

Som hovedregel skal man have boet i Danmark i 40 år efter det fyldte 15. år for at få fuld folkepension. Hvis kravet til bopælstid ikke er opfyldt, kan den enkelte modtage en brøkpension.

Reglerne vedrørende retten til pension såvel som bopælskrav varierer, alt efter om pensionisten har statsborgerskab i Danmark eller et andet EU/EØS land, eller om vedkommende er statsborger i et land med hvilket Danmark har indgået en socialkonvention henholdsvis i et andet land. Det kan også have betydning, om pensionisten har bopæl i Danmark på udbetalingstidspunktet.

Der har gennem mange år været særlige gunstige regler for flygtninge, når det gælder bopælskravet i forhold til

optjening af ret til folkepension. Disse regler har været genstand for politisk opmærksomhed gennem de senere år. Reglerne blev således afskaffet i 2010 og genindført i 2014. Folketinget forventes i august 2015 atter at afskaffe disse regler med virkning fra 1. september 2015, idet der er tilknyttet en række overgangsbestemmelser.

Pensionister fra EU/EØS lande er dækket af EU-forordningen 883 om bevarelse af sociale rettigheder på tværs af landegrænser. Forordningen beskytter personer, der flytter eller arbejder på tværs af landegrænser inden for EU/EØS-landene.

Find detaljerede oplysninger om de nærmere regler på www.borger.dk